

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานข้าราชการและสถาบันการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา และเพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ฐานะทางการเงินและผลดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ในปี 2548-2551

ฐานะทางการเงิน

สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ทั้ง 32 แห่ง มีสินทรัพย์โดยเฉลี่ยทั้งสิ้น จำนวน 182,855.98 ล้านบาท ซึ่งทางได้มาของสินทรัพย์มาจากส่วนของทุนของสหกรณ์ ร้อยละ 54.34 และมาจากหนี้สินร้อยละ 45.66 ในส่วนของทุนของสหกรณ์ เป็นทุนเรือนหุ้น ร้อยละ 45.29 ซึ่งทุนเรือนหุ้นถือเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์จึงทำให้การบริหารจัดการทำได้โดยง่าย เนื่องจากสหกรณ์สามารถนำเงินทุนดังกล่าวไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้กลับคืนสู่สหกรณ์ได้ในระยะยาว เพราะทุนเรือนหุ้นของสมาชิกจะถอนได้ต่อเมื่อลาออกจากการเป็นสมาชิกหรือพ้นสภาพการเป็นสมาชิกเท่านั้น จากการศึกษายังพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นทุกปี จึงไม่ต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจากภายนอกมากนัก นอกจากทุนเรือนหุ้นแล้วสหกรณ์ยังมีแหล่งเงินทุนภายในอีกด้านหนึ่งคือเงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งมีอยู่ถึงร้อยละ 88.38 ของหนี้สินทั้งหมดของสหกรณ์ ซึ่งสหกรณ์สามารถควบคุมได้จากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก

หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการนำสินทรัพย์ของสหกรณ์ที่มีอยู่ไปใช้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ที่สำคัญคือ เพื่อรักษาสภาพคล่อง เพื่อการดำเนินธุรกิจ และเพื่อการลงทุน โดยในภาพรวมแล้วพบว่า สหกรณ์ใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ของสหกรณ์ไปเพื่อการดำเนินธุรกิจเป็นหลัก โดยธุรกิจหลักของสหกรณ์คือธุรกิจสินเชื่อ ซึ่งในการศึกษาพบว่า อัตราการเติบโตของธุรกิจสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง สหกรณ์จึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาในด้านนี้โดยเริ่มที่จะมีการนำสินทรัพย์

ไปใช้เพื่อการลงทุนมากขึ้น ตามกฎหมายสหกรณ์ ปี 2542 สหกรณ์ไม่สามารถนำเงินทุนไปลงทุนภายนอกได้ทำให้สหกรณ์มีสภาพคล่องทางการเงินสูงขึ้น

โดยสรุปแล้วสหกรณ์ออมทรัพย์มีสินทรัพย์โดยเฉลี่ยทั้งสิ้น 182,855.98 ล้านบาท สินทรัพย์ของสหกรณ์เกิดจากทุนของสหกรณ์เอง โดยสหกรณ์มีทุนเฉลี่ยร้อยละ 54.34 เป็นหนี้สินที่สหกรณ์ก่อขึ้นโดยเฉลี่ย ร้อยละ 45.66 สินทรัพย์ของสหกรณ์ครึ่งหนึ่งมาจากทุน สะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงของสหกรณ์เพราะสินทรัพย์ที่เกิดขึ้นเกิดจากแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์ สินทรัพย์เกือบทั้งหมดของสหกรณ์ถูกใช้เพื่อให้เกิดรายได้ คือการให้สินเชื่อและเป็นการให้สินเชื่อแก่สมาชิก สหกรณ์ถึงร้อยละ 78.98 แสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ที่มีอยู่ของสหกรณ์ใช้ไปเพื่อก่อให้เกิดรายได้ และเป็นการใช้สินทรัพย์ที่มีคุณภาพทำให้สหกรณ์มีฐานะทางการเงินที่มีความมั่นคงมีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้นทุกปี

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากสหกรณ์มีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายมาก เป็นผลมาจากการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ที่มีรายได้หลักมาจากธุรกิจสินเชื่อ มีรายจ่ายจากดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากและค่าใช้จ่ายในการจัดการ สหกรณ์ยังมีต้นทุนเงินทุนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่สหกรณ์ต้องคำนึงถึงในการบริหารจัดการเงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกโดยคำนวณจากกำไรสุทธิต่อทุนเรือนหุ้นที่สมาชิกถืออยู่ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการจ่ายเงินปันผลเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากแล้วถือว่าอยู่ในอัตราที่สูงมาก เฉลี่ยร้อยละ 6.62 ถึงแม้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ที่มีกำไรเพิ่มขึ้นมา ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จ 2 ประการ ประกอบด้วย

1. **รายได้ของสหกรณ์** สหกรณ์มีรายได้จากการดำเนินธุรกิจสินเชื่อเป็นหลัก จากการดำเนินธุรกิจสินเชื่อ และจากการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ตามลำดับ จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ของสหกรณ์มีอัตราการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 4 ปี (ปี 2548 – 2551) มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น พิจารณาจากอัตราดอกเบี้ยรับซึ่งถือเป็นรายได้หลักของสหกรณ์

2. **ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์** ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของสหกรณ์เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จากการศึกษาค้นคว้า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากของสหกรณ์ในระยะ 4 ปีที่ผ่านมา (ปี 2548 – 2551) มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นสูงทำให้สหกรณ์มีภาระจากดอกเบี้ยเงินรับฝากที่เพิ่มขึ้น หรือมีต้นทุนเงินรับฝากเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงรายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์แล้ว พบว่า สหกรณ์ต้องเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจากการแข่งขันของธุรกิจสินเชื่อ และธุรกิจเงินฝากกับภายนอก

พิจารณาได้จากรายได้ดอกเบี้ยรับที่เป็นรายได้หลักของสหกรณ์จากธุรกิจสินเชื่อที่มีการเคลื่อนไหวผันผวน แม้สหกรณ์ยังมีรายได้อื่น ๆ ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี แต่รายได้อื่น ๆ มีอัตราร้อยละที่ไม่มีนัยสำคัญต่อรายได้รวมของสหกรณ์ คือ ร้อยละ 0.210 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.235 สถานการณ์ทางด้านต้นทุนเงินทุน และรายได้ของสหกรณ์มีความเสี่ยงที่จะต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสินทรัพย์ของสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ และวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงทางการเงินที่สหกรณ์ต้องเผชิญอยู่อย่างถูกต้องทิศทาง และสอดคล้องกับตลาดทุน และตลาดเงินทั้งระบบ

ตอนที่ 2 ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

จากการศึกษาฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงปี 2548 – 2551 พบการเปลี่ยนแปลงทางการเงินในด้าน ต่าง ๆ ทั้งในด้านการให้สินเชื่อ ด้านอัตราดอกเบี้ย ด้านสภาพคล่อง ด้านเงินทุนระยะยาว และด้านปฏิบัติการ โดยสรุปแล้วพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงทางการเงิน ดังนี้

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

สหกรณ์มีความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อที่เกิดจากแนวโน้มการชะลอตัวของอัตราการให้สินเชื่อและมีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อที่ไม่คงที่ อันเป็นการดำเนินนโยบายในธุรกิจสินเชื่อ ตามสถานการณ์การชำระหนี้ที่ถึงกำหนดของสมาชิก ในปี 2549-2550 สหกรณ์มีอัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อไม่สูงมาก แสดงถึงการดำเนินชำระหนี้ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียกเก็บหนี้ของสหกรณ์ สหกรณ์จึงลดความเสี่ยงด้านสินเชื่อโดยการชะลอการขยายสินเชื่อ และเร่งรัดติดตามหนี้ค้าง สำหรับอัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อในอัตราที่ต่ำเป็นความเสี่ยงสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์มีทุนสำรองเพื่อชดเชยต่อการขาดทุนหรือวิกฤติการเงินไม่มากพอ อาจส่งผลกระทบหากเกิดปัญหาเงินทุนภายใน ดังนั้น การขยายวงเงินกู้ให้กับสมาชิก ขยายระยะเวลาการส่งเงินชำระหนี้ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้สินเชื่อจากเงินกู้สามัญเพิ่มเป็นเงินกู้สามัญเพื่อการต่าง ๆ เช่น เงินกู้สามัญเพื่อการศึกษา หรือเพิ่มเงินกู้พิเศษที่เป็นโครงการเพื่อให้สมาชิกที่มีขีดความสามารถในการชำระหนี้มากสามารถกู้เงินเพิ่มได้ โดยที่สหกรณ์สามารถปรับลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้เพื่อการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก ทำให้อัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ จะทำให้สหกรณ์สามารถดึงลูกค้าจากธุรกิจสินเชื่อกลับมาได้ อาจเป็นกลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงด้านสินเชื่อที่สหกรณ์ออมทรัพย์นำมาใช้ได้ ซึ่งในการให้สินเชื่อแก่สมาชิก สหกรณ์จำเป็นต้องมีการควบคุม และระมัดระวังในการให้เงินกู้ รวมทั้งการเพิ่มทุนสำรองของ

สหกรณ์ให้มากขึ้น ซึ่งก็จะกระทบกับการจ่ายเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก เนื่องจากการเพิ่มทุนสำรองได้จากการจัดสรรจากกำไรสุทธิของสหกรณ์ในแต่ละปี ซึ่งในส่วนนี้สหกรณ์ต้องทำความเข้าใจกับสมาชิกเป็นอย่างมาก

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

ในการศึกษาค้างนี้ได้มีการเปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ออมทรัพย์และอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ทั้งดอกเบี้ยเงินรับฝากและดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อให้เห็นถึงส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์ออมทรัพย์กับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งดำเนินธุรกิจทางการเงินเหมือนกัน ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์มีสูง และสูงกว่าธนาคารพาณิชย์มาก เนื่องจากสหกรณ์เป็นผู้ตามโดยการปรับอัตราดอกเบี้ยตามตลาดเงิน และยังพยายามรักษาลูกค้าเก่า เพิ่มลูกค้าใหม่ โดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยจ่ายสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ และดอกเบี้ยรับไว้ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ หลักการและอุดมการณ์สหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจโดยไม่มุ่งหวังกำไร และเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงทางด้านอัตราดอกเบี้ยสูงมาก

นอกจากการศึกษาดอกเบี้ยเงินรับฝากและเงินให้กู้แล้ว ยังได้ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราเงินปันผลของสหกรณ์ด้วย เพราะหากจะเปรียบเทียบอัตราเงินปันผลของสหกรณ์ที่จ่ายคืนให้กับสมาชิกตามมูลค่าหุ้นเทียบได้กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ทั้งนี้การออมของสมาชิกอาจออมในรูปเงินฝาก หรือเพิ่มหุ้น สมาชิกจะคำนึงถึงผลตอบแทนจากการออมทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าว ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงอัตราเงินปันผลไม่มาก เพราะสหกรณ์มีการปันผลในอัตราที่สูง เมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยจ่าย และอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ ทำให้สหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นทุกปี และภาระการจ่ายเงินคืนให้กับสมาชิก

สหกรณ์นำเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายในดังกล่าวไปลงทุนในด้านสินเชื่อเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีรายได้จากธุรกิจสินเชื่อเป็นหลัก ทำให้รายได้ของสหกรณ์เกิดจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ดังนั้น หากมีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยโดยปรับเพิ่ม - ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ก็จะกระทบกับรายได้ของสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมีดอกเบี้ยเงินรับฝากที่เป็นรายจ่ายของสหกรณ์ที่จะกระทบกับกระแสเงินฝากของสหกรณ์แล้วยังกระทบกับรายจ่ายที่จะเพิ่มขึ้น - ลดลงตามอัตราดอกเบี้ยที่สหกรณ์ปรับตามตลาดเงิน ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่ออัตราดอกเบี้ย การเพิ่มการปล่อยกู้ให้มีหลากหลายเป็นการเพิ่มทางเลือกในการกู้เงินให้กับสมาชิกตามความจำเป็นและสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้แตกต่างกัน ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรู้ถึงความแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์กับธนาคารพาณิชย์ สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกมาใช้บริการกับสหกรณ์ก่อนธนาคารพาณิชย์

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

จากการศึกษาพบว่า ขณะนี้สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากมีสินทรัพย์สภาพคล่องเพียงพอต่อการชำระหนี้ ไม่ประสบกับปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์สามารถระดมเงินทุนจากสมาชิกในรูปแบบของทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝากได้มากพอสำหรับการก่อหนี้ภายนอกสหกรณ์ก็มีเพียงเล็กน้อย จึงไม่ประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน แต่เนื่องจากการระดมเงินทุนของสหกรณ์เกิดจากทุนเรือนหุ้นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จึงทำให้สหกรณ์มีเงินทุนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่สำหรับเงินทุนที่มาจากเงินรับฝากที่สหกรณ์นำไปลงทุนในธุรกิจสินเชื่อสูงถึงร้อยละ 81.13 ของสินทรัพย์ อาจประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องได้ หากมีการถอนเงินจำนวนมาก สหกรณ์จึงควรศึกษาถึงพฤติกรรมการฝาก และการถอนเงิน เพื่อดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องให้เพียงพอต่อการถอนเงินฝากของสมาชิก หากสหกรณ์สามารถบริหารจัดการการเงินได้อย่างเหมาะสม สหกรณ์จำเป็นต้องคำนึงถึงต้นทุนของเงินทุนที่สหกรณ์ระดมมาทั้งในรูปแบบของทุนเรือนหุ้น และเงินรับฝากด้วย

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

จากการศึกษาพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว เนื่องจากเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากมองในแง่ของความเพียงพอของเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์จะไม่ประสบปัญหาความไม่เพียงพอของเงินทุนเพราะสหกรณ์สามารถหักเงินทุนเรือนหุ้นจากสมาชิกได้ทุกเดือน นอกจากเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ในรูปแบบของทุนเรือนหุ้นแล้ว สหกรณ์ยังสามารถระดมเงินทุนจากเงินรับฝากได้อีก สหกรณ์สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากได้เอง โดยไม่มีการควบคุมจากธนาคารแห่งชาติเหมือนกับธนาคาร จึงทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ แต่ไม่สามารถกำหนดระยะเวลาการฝากเงินของสมาชิกได้ อย่างไรก็ตามสหกรณ์จึงไม่มีความเสี่ยงในด้านเงินทุนระยะยาว

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

สหกรณ์มีอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงานที่สูงมาก โดยเฉลี่ย 223.27 ล้านบาทต่อคน ถือเป็นความเสี่ยงทางด้านการปฏิบัติงาน และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงาน สหกรณ์มีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงาน 4.15 ล้านบาทต่อคน เป็นค่าใช้จ่ายต่อคนที่สูง ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานนี้สหกรณ์จึงควรมีระบบการควบคุมภายในที่ดี และมีระบบการตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบที่มีประสบการณ์ที่สามารถให้คำแนะนำ และมีการตรวจสอบที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพ การสร้างวินัยในการรักษาระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งกับสมาชิก คณะกรรมการ

และเจ้าหน้าที่ให้ถือปฏิบัติควบคู่ไปกับการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบบัญชี เพื่อให้สหกรณ์สามารถลดความเสี่ยงด้านนี้ได้ หากสหกรณ์มีโครงสร้างการปฏิบัติงานซึ่งเป็นการทำงานที่เป็นระบบ ในปัจจุบันสหกรณ์ยังนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ มีการควบคุมจากผู้ดูแลระบบ นอกจากนี้สหกรณ์ยังต้องมีการควบคุมภายในที่ดี การบริหารงานที่เป็นระบบ มีทางเดินของงาน และเอกสาร มีระเบียบข้อบังคับที่ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ตอนที่ 3 แนวนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

1. สหกรณ์ออมทรัพย์ควรมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เหมาะสม ที่ต้องคำนึงถึงแนวโน้มของสภาพการณ์ของธนาคารพาณิชย์ทั่วไปด้วย เพราะอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนแปลงธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สหกรณ์กำหนด อาจจะต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์แต่ไม่จำเป็นต้องต่ำกว่ามาก

2. การควบคุมการจ่ายสินเชื่อแก่ลูกหนี้เงินกู้ที่มีการจัดชั้นตามความสามารถในการจ่ายหนี้ที่ถึงกำหนด และกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามการจัดชั้นเพื่อสร้างวิสัยทางการเงินที่ดีแก่สมาชิก มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนสำหรับการกู้เงินของสมาชิก เอกสารในการขอกู้ การตรวจสอบเอกสาร ระเบียบข้อบังคับของการกู้เงินที่คณะกรรมการต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

3. มีมาตรการในการแก้ไขปัญหาลูกหนี้ที่มีปัญหาในการชำระหนี้ การติดตามทวงหนี้ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ลดความเสี่ยงในเรื่องของหนี้สูญ ซึ่งสหกรณ์ควรมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาการชำระหนี้ที่ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดถึงแม้สหกรณ์จะสามารถหักเงินได้รายเดือนจากสมาชิกได้

แนวทางการจัดการสภาพคล่อง

1. ด้านสภาพคล่องส่วนเกิน สหกรณ์จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องที่เหมาะสม เพราะหากสหกรณ์มีสภาพคล่องที่สูงย่อมมีผลกระทบต่อการสร้างรายได้ หรือผลตอบแทนของเงินทุนที่ส่งผลต่อการทำกำไรในสินทรัพย์รวมของสหกรณ์

2. การลงทุนภายนอก เช่น พันธบัตรรัฐบาล ตราสารหนี้ สหกรณ์ควรกำหนดขอบเขตการลงทุนและระยะเวลาในการลงทุน เพราะหากสหกรณ์ลงทุนในพันธบัตรหรือตราสารหนี้เป็นจำนวนมากในระยะยาวอาจทำให้สภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ลดลง

3. ด้านการขาดสภาพคล่อง ควรมีการขยายเงินฝากซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนภายในที่สามารถควบคุมได้เป็นอันดับแรก นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือจากสหกรณ์อื่น ๆ ที่มีสภาพคล่องส่วนเกินในการแก้ไขปัญหาการขาดสภาพคล่อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการร่วมทำธุรกิจของสมาชิกที่ฝาก และถอน รวมถึงข้อมูลการจ่ายสินเชื่อเพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์การเงินที่ช่วยให้สหกรณ์สามารถวิเคราะห์วัฏจักรรวมถึงระบบการบริหารจัดการ การกู้เงินหรือถอนเงินในช่วงระยะเวลาใดมากที่สุดเพียงใด ทำให้สหกรณ์สามารถรู้ได้ว่าช่วงเวลาใดจะต้องรักษาสภาพคล่องเท่าใด

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

1. การกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ควรกำหนดจากพื้นฐานของต้นทุนเป็นหลักสำคัญ รวมทั้งกำหนดจากการจัดชั้นลูกหนี้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการชำระหนี้ และสร้างวินัยทางการเงิน

2. การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ไม่ควรกำหนดให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ย MLR ของธนาคารพาณิชย์ การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์จำเป็นต้องคำนึงถึงสถานการณ์ในท้องตลาดทั่วไปด้วย

3. การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้และเงินรับฝาก สหกรณ์จำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพคล่องที่สหกรณ์มีอยู่ การเปลี่ยนแปลงอาจทำให้ขาดสภาพคล่องหรือมีสภาพคล่องส่วนเกินมาก และควรคำนึงถึงการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิกด้วยเพราะอัตราดอกเบี้ยที่สหกรณ์ได้รับจากดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่แท้จริงจะต้องหักการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนด้วย

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

1. มีการวางแผนนโยบายการระดมเงินทุนภายในจากทุนเรือนหุ้น โดยการเพิ่มหุ้นของสมาชิกเก่า และการรับสมาชิกใหม่เพื่อให้การขยายตัวของเงินทุนระยะยาว ให้สอดคล้องกับการขยายตัวของสินเชื่อ

2. การวางแผนระดมเงินฝากที่สหกรณ์มีภาระในการจ่ายเงินเมื่อเกิดการถอนเงินฝาก ควรมีการนำผลิตภัณฑ์เงินฝากที่มีระยะเวลานาน เช่น เงินฝากเกษียณอายุ เป็นต้น เพื่อให้สหกรณ์สามารถนำเงินฝากมาบริหารจัดการได้ง่ายขึ้น และมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการกู้ยืมภายนอก และต่ำกว่าทุนเรือนหุ้น

3. การเพิ่มทุนสำรองของสหกรณ์ต้องอาศัยความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์ที่ดีให้สมาชิกเกิดความเข้าใจต่อกิจการสหกรณ์ที่ต้องมีทุนสำรองที่เพียงพอต่อการขยายธุรกิจ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธุรกิจสินเชื่อที่ต้องแข่งขันกับสถาบันการเงินภายนอกที่มีทุนขนาดใหญ่ มีต้นทุนเงินที่ต่ำกว่าสหกรณ์

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

1. สหกรณ์มีการควบคุมภายใน การบริหารงานเป็นระบบ การกำหนดสายงานทางเดินของเอกสารที่เป็นระบบ การแบ่งแยกระดับของพนักงานเพื่อให้มีการควบคุมกันระดับ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่สหกรณ์ตามสายงาน ระเบียบข้อบังคับที่สหกรณ์กำหนดขึ้นให้สมาชิกและเจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติตามให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ เป็นการควบคุมความเสี่ยงทางด้านการปฏิบัติการได้ส่วนหนึ่ง
2. การตรวจสอบกิจการจากผู้ตรวจสอบกิจการ การตรวจสอบจากผู้สอบบัญชี ทำให้ลดข้อผิดพลาดอันอาจเกิดขึ้นกับกิจการสหกรณ์ และหากมีการตรวจสอบภายในด้วยก็จะเป็นการดีกับกิจการสหกรณ์เป็นอย่างมาก
3. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงาน หรือการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานก็จะทำให้ลดความเสี่ยงด้านนี้ได้
4. การสร้างความผูกพันกับหน่วยงาน สวัสดิการที่มีให้กับพนักงานเพียงพอหรือไม่ นอกจากสวัสดิการที่ให้กับสมาชิกในด้านต่าง ๆ แล้ว เจ้าหน้าที่สหกรณ์ก็ควรมีสวัสดิการเหมือนกัน
5. การนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงานเป็นการควบคุมความเสี่ยงด้านปฏิบัติการได้ส่วนหนึ่ง เพราะอย่างน้อยต้องมีผู้ควบคุมระบบ ต้องมีการกำหนดรหัสสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานข้าราชการและสถาบันการศึกษา ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น การศึกษาฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ จากนั้นจึงนำข้อมูลทางการเงินมาวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ และสัมภาษณ์ผู้จัดการสหกรณ์เพื่อศึกษาถึงการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อสรุปแนวนโยบายในการบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ จากการศึกษาพบว่า

สหกรณ์ออมทรัพย์มีฐานะทางการเงินที่มั่นคง มีสินทรัพย์เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี โดยการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์เกิดจากเงินทุนของสหกรณ์ในรูปแบบของทุนเรือนหุ้นมากที่สุด ทำให้ความมั่นคงทางการเงินสูง มีการนำสินทรัพย์ของสหกรณ์ไปลงทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ จะเห็นได้จากผลการดำเนินการของสหกรณ์ที่มีกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี สอดคล้องกับผลการศึกษาของอัสตินา ระเด่นอาหมัด (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ อิสลามปัตตานี จำกัด พบว่า สหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดี

สำหรับความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่โดยภาพรวม สหกรณ์มีความเสี่ยงทางการเงินสูง เมื่อพิจารณาความเสี่ยงทางการเงินในแต่ละด้าน พบว่า

1. สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อไม่สูงมาก ขัดแย้งกับเรื่องอุไร เศษสูงเนิน (2546) ได้ศึกษาเรื่องความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ระหว่างปีบัญชี 2540-2544 ซึ่งพบว่า ความเสี่ยงด้านสินเชื่อมีแนวโน้มสูงขึ้น
2. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง พบว่า สหกรณ์มีสภาพคล่องเพียงพอสำหรับการชำระหนี้และให้สินเชื่อยุในเกณฑ์ที่ดี ไม่ขาดสภาพคล่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของปิยะนุช นกน้อย (2551) ซึ่งพบว่าสหกรณ์ไม่มีขาดสภาพคล่อง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรื่องอุไร เศษสูงเนิน (2546) ซึ่งพบว่า ความเสี่ยงด้านการขาดสภาพคล่องมีแนวโน้มลดลง
3. สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย สอดคล้องกับผลการศึกษาของเรื่องอุไร เศษสูงเนิน (2546) ซึ่งพบว่า ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยมีแนวโน้มสูงขึ้น ขัดแย้งกับผลการศึกษาของปิยะนุช นกน้อย (2551) ซึ่งพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยต่ำ
4. สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว สอดคล้องกับผลการศึกษาของเรื่องอุไร เศษสูงเนิน (2546) ซึ่งพบว่า ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาวมีแนวโน้มลดลง
5. สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของปิยะนุช นกน้อย (2551) ซึ่งพบว่า สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านปฏิบัติการสูง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและวางนโยบายของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. นอกจากการบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อและอัตราดอกเบี้ยแล้ว การบริหารงานของสหกรณ์ควรมีการเปลี่ยนแปลง คือ เป็นสหกรณ์เชิงรุกมากขึ้นควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเช่น INTERNET มาใช้กับงานสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของ

สหกรณ์กับสมาชิกเพิ่มมากขึ้น มีการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อให้ได้พบปะสังสรรค์กันระหว่างสมาชิก ให้สมาชิกมีส่วนร่วมกับสหกรณ์มากขึ้นเพื่อให้สมาชิกรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน

2. การขยายตัวของทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์มีอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การกำหนด อัตราผลตอบแทนจากทุนเรือนหุ้น คือ เงินปันผล สามารถสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเพิ่มหุ้น ดังนั้น สหกรณ์ควรกำหนดอัตราเงินปันผลให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสหกรณ์

3. สหกรณ์ควรมีการบริหารงานสหกรณ์แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยใช้เครื่องมือ SWOT เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของสหกรณ์ จะทำให้ช่วยให้การบริหารงานสหกรณ์ บรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ในด้านการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ สหกรณ์ควรเข้าใจ โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ และจะต้องติดตามสถานการณ์ทางการเงินทั้งภายในและภายนอก ประเทศภาวะเศรษฐกิจ แนวโน้มอัตราดอกเบี้ย สถานการณ์ทางการเมือง นโยบายของทางราชการ ส่งผลกระทบต่อสหกรณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาจะพบว่า อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและเงินให้กู้เป็นตัวแปรสำคัญ ในการบริหารการเงินของสหกรณ์ จึงควรจะศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงต้นทุนทางการเงินของสหกรณ์ จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย เพื่อทราบผลต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ จะทำให้สหกรณ์ทราบถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์

2. ศึกษาขีดความสามารถการขยายตัวของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์มีข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจที่จะต้องดำเนินธุรกิจแก่สมาชิก เพื่อสร้าง การขยายโอกาสในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อที่สอดคล้องกับต้นทุนเงินทุน และระยะเวลาของการ บริหารจัดการเงินทุนอย่างเหมาะสม

3. การวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนของสหกรณ์ เพื่อทราบถึงสัดส่วนเงินทุนจาก แหล่งที่มาต่าง ๆ และต้นทุนเงินทุนที่แท้จริง ผลตอบแทนเงินทุนตลอดจนความเสี่ยงทางธุรกิจของ สหกรณ์ ความผันผวนของกำไรจากการดำเนินงานของสหกรณ์

4. ศึกษาเปรียบเทียบความเสี่ยงทางการเงิน และการบริหารความเสี่ยงระหว่าง สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ และธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก เพื่อสร้างขีดความสามารถในการ แข่งขันให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ที่มีธุรกิจเหมือนธนาคารขนาดเล็กโดยทั่วไป

5. ศึกษาความคิดเห็น และทัศนคติของสมาชิก และฝ่ายบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ที่มีต่อนโยบายการบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ เพื่อจัดทำประชาพิจารณ์ เพื่อสร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

6. ศึกษาแนวทางในการลดความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารความเสี่ยงร่วมกันระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ที่ควรมีมาตรการในการรวมตัวกันในการบริหารเงินทุน การควบคุมและจัดการอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินฝากร่วมกัน เช่นเดียวกับระบบธนาคารพาณิชย์ที่มีเครือข่ายธนาคารพาณิชย์